

Skal alle med?

Foredrag på fylkeskulturkonferanse, Buskerud, Drammen, 30.01.14, av Per Mangset, professor ved Høgskolen i Telemark og seniorforsker ved Telemarksforskning.

Innledning

«Alle skal med» er Det Kongelige Norske Arbeiderpartis stolte visjon. Denne visjonen skal helst virkeliggjøres på alle samfunnsområder – også på kulturområdet. Samfunnsdebattant og Høyre-skribent Kristian Meisingset ser imidlertid ut til å mene at målet er umulig å nå. Over 50 års strev for å demokratisere kulturen har gitt små resultater. Meisingset tar derfor til orde for mer realisme i kulturpolitikken. Det kulturpolitiske kartet må forholde seg til det faktiske terrenget. Meisingset forsvarer kulturelitens eksklusive tilgang til høykultur, samtidig som han vil at folk flest skal få forlyste seg med de kulturtilbud de selv ønsker – uten å bli sett ned på av forståegpære, hvis jeg har forstått ham rett.

Meisingset trekker med dette en velkjent internasjonal debatt inn i den norske kulturdebatten. Målsetningen om å «demokratisere kulturen» har – i litt ulike former – stått sentralt både i norsk og internasjonal kulturpolitikk gjennom hele etterkrigstida. Men hvis forskningen viser at demokratiseringen ikke har lyktes – at forskjellene mellom høy og lav i kulturlivet – langt på vei består, trass i velmente kulturpolitiske demokratiseringstiltak, er det da egentlig noen vits i å opprettholde en aktiv kulturpolitikk? Kulturpolitikken ser ut til å stå oppe i en legitimitetskrise. Mange forskere – ofte i tradisjonen etter den franske sosiologen Pierre Bourdieu – har dokumentert hvordan de sosiokulturelle ulikhetene i kulturlivet reproduseres, blant annet at det fortsatt er en sosial og utdanningsmessig elite som er størst brukere av den subsidierte høykulturen. Men er det rimelig at folk flest betaler for kulturtilbudet til en eksklusiv kulturelite over skatteseddelen, spør de kulturpolitiske høyrepopulistene. I Frankrike har de nedslående forskningsresultatene ført til kraftige angrep på den offentlige kulturpolitikken fra konservative kulturkritikere som Marc Fumaroli og Alain Finkielkraut. Mens vi her på berget har vår Kristian Meisingset.

Men må forskningen føre til så pessimistiske konklusjoner? La oss ta en idéhistorisk, kulturpolitisk og kultursosiologisk ekskursjon gjennom dette landskapet, før vi konkluderer.

Høy og lav – om demokratisering av kulturen i idéhistorie og kulturpolitikk

Spørsmålet om ”demokratisering av kulturen” knytter an til bredere idéhistoriske og kulturpolitiske debatter om høy- og lavkultur, kunstnerisk kvalitet, kunstnerisk kanonisering og kulturpolitiske demokratiseringsstrategier. Historisk har de idépolitiske, kulturpolitiske og

sosiologiske debattene om disse spørsmålene vært innvevd i hverandre. Når jeg her anvender det verdiladde skillet mellom ”høy” og ”lav” kultur, er det for øvrig fordi jeg oppfatter det som et empirisk faktum at et slikt skille gjør seg tungt gjeldende på kulturfeltet – også uavhengig av sosiale forskjeller i faktisk kulturbruk: Noen kulturtilbud er tungt offentlig subsidierte og nyter høy prestisje; andre kulturtilbud mottar lite eller ingen offentlig støtte og har nokså lav prestisje. Vi vet – og aksepterer stort sett – at Nationaltheatret er en viktigere kulturinstitusjon enn Chat Noir, og at Edvard Munch var en langt større kunstner enn Vebjørn Sand. Hvilke kulturinstitusjoner og kunstnere som har status som ”høy” og ”lav”, varierer riktignok en del over tid. Men det er like fullt et virksomt og analytisk fruktbart skille i kulturforskning – og et selvfølgelig grunnlag for kulturpolitikken.

Den britiske 1800-tallslitteraten Matthew *Arnold* har påvirket både britisk og internasjonal kulturpolitisk tenkning om forholdet mellom høy- og lavkultur. Arnold var bekymret for de store samfunnsendringene i England på 1800-tallet, herunder sosial uro og anarkistiske tendenser. Han betraktet kulturen – eller strevet mot total perfektion – som et middel til å motvirke disse tendensene. Ifølge ham hadde det intellektuelle aristokratiet et særskilt ansvar som kilde til autoritet under de rådende anarkistiske tilstander. Ideen om kunstens sivilisatoriske kraft har påvirket både samtidige og seinere kulturpolitiske debatter. Den kunne brukes som en begrunnelse for høykulturens særstilling.

Cultural studies-pioneren Raymond *Williams* (1921-88) inntok, i motsetning til Arnold, en klart antielitær posisjon. Han formulerte en venstrepolitisk kritikk av det høykulturelle hegemoniet i tiåra etter krigen. Påstanden om at ”culture is ordinary” var karakteristisk for Williams ståsted. Fra 1950-tallet og framover har Richard *Hoggart* fremmet beslektede faglige synspunkter gjennom sine studier av britisk populær- og folkekultur. Slik kan man si at pionerene innenfor ”cultural studies” i Storbritannia var talsfolk for en oppvurdering av populær- og folkekultur med bakgrunn i et bredt samfunnsvitenskapelig inspirert kulturbegrep. De sto også for en ”demokratisering av kulturen” gjennom oppvurdering av kulturuttrykk som tidligere var blitt sett ned på som lavkulturelle. Norske litteraturforskere som John A. Dale (1974) og Willy Dahl (1974) prøvde i samme periode – på beslektet vis – å skape økt interesse for norsk populærlitteratur.

De to tysk-amerikanske sosiologene og filosofene *Adorno* og *Horkheimer* var begge sterkt kritiske til den moderne kulturindustrien, som de på 1940-tallet karakteriserte som en form for ”massebedrag”. Det var først seinere at ”cultural studies” kom til å se mer positivt på det

kreative og meningsproduserende potensialet som kan ligge i den kommersielle massekulturen. Men for øvrig har både forskning og kulturpolitikk på dette feltet – i mange land – vært preget av forestillingen om et hierarkisk skille mellom en integrert elite og en mer atomisert masse, enten man primært har tatt elitens eller massenes parti.

En av dem som tidlig formulerte en sosiologisk kritikk eller et alternativt syn på det hierarkiske bildet av skillet mellom høy- og lavkultur, var den amerikanske sosiologen Herbert *Gans*. Han gikk – i boka *Popular Culture and High Culture* frå 1974 – ut mot den kulturelle elitismen og til forsvar for populærkulturen. Gans kritiserte kulturekspertene for deres arroganse og massekulturkritikerne for deres nedlatende holdning til populærkulturen. Populærkulturen var ikke påtvunget folket ovenfra; den var snarere skapt av folk selv. Gans framsto dermed som en kulturrelativist eller en estetisk relativist. Han påpekte at det fantes ulike smakskulturer med basis i ulike smakspublikum. De ulike smakskulturene bygde på forskjellige verdier og estetiske standarder i forskjellige publikumsgrupper. Det var imidlertid ingen grunn til å stemple den ene smakskulturen som ”høy” og den andre som ”lav”.

Den *kulturpolitiske* målsetningen om å demokratisere kulturen har primært vært et venstrepolitisk prosjekt. Under den franske Folkefronten på 1930-tallet sto demokratisering av kulturen i høyetet: ”Det fins ikke to kulturer, bare en eneste, hvilken både arbeidermassene og de intellektuelle har rett til”, sa en sentral kommunistisk kulturpersonlighet, forfatteren René Blech. ”La oss åpne dørene til kulturen. La oss rive ned murene som omgir den, akkurat som en vakker park som er forbudt for de fattige, en kultur som reserveres for en ’elite’ av privilegerte”, sa den (da) venstreorienterte kulturpersonligheten Jacques Soustelle i 1936. Under Folkefronten var det ikke bare den tradisjonelle høykulturen som skulle demokratiseres. Folk flest skulle også få mer fritid og større mulighet til en bredere kulturutfoldelse, det vil si til ulike typer sosiokulturelle fritidsaktiviteter.

Målsetningen om å demokratisere kulturen ble ført videre på ulike vis i fransk kulturpolitikk etter krigen. Motstandsmannen og fritidssosiologen Joffre *Dumazedier* var en av initiativtakerne til folkeopplysningsorganisasjonen *Peuple et Culture* (1944). Målsetningen var å skape en bred bevegelse for demokratisering av kulturen med særlig vekt på folkeopplysning. I de første etterkrigsåra satte også den statlige departementsbyråkraten Jeanne *Laurent* (1902-89) i verk et offensivt program for å bringe teater ut til de franske distriktene. Både Dumazedier og Laurent videreførte de brede kulturdemokratiseringsideene til Folkefronten.

Da det første varige franske kulturdepartementet ble opprettet i 1959, med forfatteren, krigshelten og kulturpersonligheten André *Malraux* som minister, ble målsetningen om å demokratisere kulturen både spisset og skjerpet: Nå var det primært den høye kulturen, ikke den brede sosiokulturen, som skulle demokratiseres. Malraux ville bringe de store nasjonale og universelle kunstverkene ut til det franske folket. Den universelle kulturen ble tilkjent en nesten religiøs aura. Malraux' hovedstrategi var å bygge store regionale kulturhus – en slags høykulturens katedraler – rundt om i landet. Men da det kom til stykket, var ikke Malraux' kulturdemokratiseringspolitikk særlig vellykket: Planen om utbygging av regionale kulturhus som instrumenter for kulturspredning stoppet på halvveien, nye ideologiske strømninger under studentopprøret i 1968 førte til at Malraux' visjoner tapte legitimitet, og sosiologiske undersøkelser gjennomført av blant andre Pierre Bourdieu avslørte naiviteten i Malraux' kulturdemokratiseringsprosjekt: De folkelige klasser, som ikke hadde fått fortroligheten med høykultur inn med morsmjølka, kjente ikke kunstfeltets konvensjoner og koder. De lot seg bare i begrenset grad "frelse" av høykulturen. Fra 1962 hadde også det franske kulturdepartementet etablert en egen utredningsavdeling, som i de påfølgende tiåra gjennomførte en rekke undersøkelser av befolkningens kulturbruk. Disse undersøkelsene bidro både til å sette kulturdemokratisering ytterligere på dagsordenen og til å demonstrere vanskene med å bygge ned sosiokulturelle barrierer.

Den andre "store" kulturministeren i Frankrike, Jack *Lang*, videreførte på ulike vis Malraux' demokratiseringsmålsetninger på 1980- og 90-tallet. Men han innførte også en langt videre idé om kulturdemokratisering, der både tegneserier, dokketeater, matkultur, populærmusikk, ungdomskultur og sirkus ble inkludert. Han ville også gjøre kulturindustrien kulturpolitisk respektabel. Kritikere snakket likevel med forakt om "le tout-culturel", at alt var blitt kultur, under Jack Langs regime. Men heller ikke Lang lyktes med å redusere forskjellen mellom sosiale grupper når det gjaldt besøk på tradisjonelle kulturinstitusjoner, på grunnleggende vis.

Målsetningen om "demokratisering av kulturen" har stått særlig sterk i *nordisk* kulturpolitikk. I mellomkrigstida satset arbeiderbevegelsen på ideen om å bygge opp en særskilt "leirkultur" som alternativ til den "borgerlige" elitekulturen. Sosialdemokratiet endret imidlertid kulturpolitisk demokratiseringsstrategi i tiåra etter krigen. Nå skulle man heller oppnå kulturelt demokrati gjennom spredning av høykulturen fra sentrum til periferien og til defavoriserte sosiale grupper. Riksinstitusjonene var konkrete resultater. Men med 1970-tallets nye, kulturellevistiske kulturpolitikk erkjente man at denne sentraliserte kulturspredningspolitikken hadde vært en begrenset suksess. Seinere kan man vel si at begge

de to kulturdemokratiseringsstrategiene er blitt videreført parallelt i nordisk kulturpolitikk: Man har dels fortsatt prøvd å spre høykulturen demokratisk til alle befolkningsgrupper, og dels søkt å demokratisere kulturen ved å oppvurdere de brede kulturaktivitetene til folk flest.

Sosiologiske tilnærminger

Flere franske kulturforskere har som nevnt gitt uttrykk for pessimisme når det gjelder muligheten til å demokratisere kulturen. De har – ofte med referanse til tradisjonen etter Bourdieu – lagt vekt på at de sosiale ulikhetene når det gjelder kulturbruk, har en tendens til å reproduseres. Andre kulturforskere har imidlertid hevdet at man *kan* registrere større og mer grunnleggende endringer i folks kulturbruk de seinere åra. For det første hevder mange samtidskulturanalytikere at vi nå er inne i en epoke der våre liv er langt mindre bestemt av tradisjonelle sosiale faktorer som klasse, bosted og kjønn enn før. Vår tid er preget av individualisering; det vil si at vi hele tiden må foreta selvstendige og usikre valg i en stadig foranderlig verden. Vi er inne i en periode preget av ”refleksiv modernisering”, og ”[t]he reflexive modernization thesis has for its core assumption the *Freisetzung* or progressive freeing of agency from structure”, skriver for eksempel Scott Lash. Postmoderne teoretikere har dessuten hevdet at skillet mellom høy- og lavkultur for lengst har brutt sammen og ikke gir mening. De mener altså at *kulturtilbudene* ikke kan rangeres på samme entydige måte fra høyverdig til verdiløs, som for eksempel Matthew Arnold hevdet.

En del sosiologer hevder dessuten at den gamle elite-massemodellen ikke lenger egner seg til å beskrive og forklare den sosiale differensieringen av folks kulturadferd. Det er særlig grunn til å merke seg Richard Petersons ”omnivore”-teori. *Peterson* benekter ikke at de tradisjonelle skillelinjene mellom høy- og lavkulturell adferd langt på vei består. Men han observerer også at elitenes kulturinteresser er blitt utvidet til ikke bare å omfatte tradisjonell høykultur, men også til ulike typer ”populærkultur”. Eliten er blitt kulturelt ”altetende” (omnivorous). På den andre siden består ikke folk flest av en bred og udifferensiert konsumerende masse, men i stedet av segmenterte og adskilte smaks- og adferdskulturer, ifølge Peterson. Hver og en har en mer ensidig kulturell smak (univorous). Slik kan medlemmer av den altetende kultureliten hylle den eksklusive kunstmusikken, samtidig som de ivrig konsumerer mange ulike former for populærmusikk, skriver Peterson. Folk på bunnen av den sosiale pyramiden er på den andre siden tilbøyelige til standhaftig å forsvare sin begrensede musikksmak, om det så er religiøs musikk, country-musikk, blues, rap eller annen folkelig musikk, mot tilhengere av andre lavstatus musikkformer.

Hva sier den empiriske forskningen?

I hvilken grad kan så håpefulle kulturpolitikere som strever for mer kulturelt demokrati, hente støtte i de seinere års empiriske studier av kulturaktiviteter og sosial ulikhet? Pierre Bourdieus bok *Distinksjonen* utgjør fortsatt den viktigste referansen for slike studier, selv om den kom ut i 1979 og bygde på enda eldre data, som dessuten kanskje primært bare var gyldige for Frankrike. Etter *Distinksjonen* fins det en rik og mangfoldig forskningstradisjon. Det er ikke tid til å gå i detalj her. Tony Bennett m.fl. har imidlertid prøvd ut omtrent samme forskningsstrategi som Bourdieu i England i 2006. De mener blant annet at Bourdieu la for ensidig vekt på sosial klasse som grunnlag for differensiering av kulturaktiviteter. De la for sin del også vekt på betydningen av kjønn og etnisitet. Petersons omnivore-teori utgjør likevel kanskje den mest interessante utfordringen til Bourdieu-tradisjonen.

I Norge har flere forskere innenfor Bourdieu-tradisjonen gjennomført kvantitative studier som kan belyse vår problemstilling. I tillegg har Odd Vaage i Statistisk sentralbyrå gjennom åra gjennomført en rekke nasjonale surveyundersøkelser av folks kulturkonsum. Det er imidlertid en svakhet ved SSB-undersøkelsene at de ofte er lite differensierte når det gjelder *typer* av kulturaktiviteter. Statistikken opererer for eksempel mange steder bare med kategorien ”konsert”, uten å skille mellom ulike sjangre og nivåer. Og når SSB i noen publikasjoner og tabeller likevel skiller mellom ”klassisk musikk” og ”populærmusikk”, har de gruppert sammen i samme kategori musikkformer som er svært forskjellige. Dermed blir viktige skillelinjer mellom høy- og lavkulturell aktivitet tildekket.

For et par år siden gjennomgikk og analyserte jeg de mange undersøkelsene til Statistisk sentralbyrå fra perioden 1991 til 2008 i et notat til Kulturdepartementet. Det fins tilgjengelig på Telemarksforskings nettsider. La meg gjengi noen hovedfunn:

- Alt i alt kan man ikke si at *endringen* (økning eller nedgang) i bruk av ulike typer offentlige kulturtilbud har vært så stor at den i seg selv vitner om en klar demokratisering av kulturen i løpet av den aktuelle perioden.
- SSBs undersøkelser viser – ikke overraskende – klare sammenhenger mellom (1) yrkesstatus og kulturkonsum, (2) inntekt og kulturkonsum og (3) utdanningsnivå og kulturkonsum. Men det er ikke bare på de høykulturelle arenaene at flere av de høyere funksjonærene deltar, men også på kino, folkebibliotek, populærkonsert og tros- og livssynsfestivaler. Dette gir en viss støtte til omnivore-hypotesen.

- Forskjellen mellom de med høy og de med lav *inntekt* når det gjelder besøk på ulike kulturtilbud, er faktisk krympet noe for flere aktiviteter. Det gjelder særlig besøk på kino, teater/musikal/revy, kunstutstilling, klassisk konsert og opera/operette. ”Gapet” har derimot holdt seg stabilt eller økt litt for besøk på idrettsarrangementer, populærkonserter, ballett/dans og museum.
- Ifølge Norsk kulturbarometer 2008 besøkte klart flere av de med høy enn de med lav *utdanning* teater/musikal/revy, opera/operette, ballett/dans, konsert, museum og folkebibliotek. Det var også en positiv, men noe svakere, sammenheng mellom utdanningsnivå og besøk på kulturfestivaler, og på tros- og livssynsmøter. Derimot var det ingen klar sammenheng mellom utdanningsnivå og besøk på idrettsarrangementer i 2008.
- Men i den grad vi hadde mulighet til å studere spesifikke sjangre med henholdsvis høykulturell eller lavkulturell ”ladning”, ble utslagene langt større: Besøket økte for eksempel klart med utdanningsnivå på klassiske festivaler, mens det sank med utdanningsnivå på pop- og rockefestivaler. Det samme gjelder boklesning: Skal man få tak på den sosiokulturelle differensieringen, må man ha tilgang til nokså spesifikke data om litterære sjangre, kanskje også om lesemåter.
- Vi fant ingen entydig generell tendens verken til utvidelse eller innsnevring av forskjellene i kulturaktivitetsmønster mellom de med høyt og de med lavt utdanningsnivå i perioden 1991 til 2008. ”Gapet” var blitt noe større for noen aktiviteter, noe mindre for andre aktiviteter. Alt i alt var det nokså stabile sammenhenger over tid mellom utdanningsnivå og en rekke kulturaktiviteter.
- Kulturaktiviteter er selvsagt også differensiert etter kjønn og alder. Noen forhold slo i øynene i det materialet jeg studerte, nemlig (1) at gapet mellom de unge og de eldre når det gjaldt besøk på teater, musikal eller revy var betydelig redusert fra 1991 til 2008 – et uttrykk for eldrebølgen; (2) at boklesning var sterkt svekket blant de unge, (3) at kvinner var overrepresenterte på mange kulturarenaer, og (4) at det kom til syne typisk ”kjønnsstereotype” forskjeller i besøksmønstre når vi så nærmere på særskilte underkategorier av kulturtilbud, slik som de ”maskuline” aktivitetene krim/action, tekniske museer, breakdance og fotball versus de ”feminine” aktivitetene filmkomedier, klassisk ballett og håndball.
- Innvandrere fra ”ikke-vestlige” land deltar mindre i kulturlivet enn både etniske nordmenn og innvandrere fra ”vestlige” land. De sistnevnte er ofte *mer* kulturaktive

enn etniske nordmenn. Det er særlig på mer eller mindre høykulturelle arenaer at de ikke-vestlige innvandrerne deltar relativt lite. Men det er likevel slående at forskjellene mellom etniske nordmenn, vestlige innvandrere og ikke-vestlige innvandrere ikke er så veldig store. Dessuten vil kanskje disse forskjellene reduseres ytterligere med tida? Og på noen kulturarenaer, slik som folkebiblioteker og kulturfestivaler, deltar de ikke-vestlige innvandrerne *mer* enn nordmenn flest. De ikke-vestlige er også ganske ivrige museumsbesøkende.

- Til slutt må det nevnes at SSBs statistikk ikke gir noen støtte til den utbredte forestillingen om at Norge er et spesielt egalitært land. Arild Danielsen skrev for noen år siden: ”Alt i alt ser det ut til at den kulturelle kapitalen har et skrøpeligere institusjonelt fundament i Norge enn det Bourdieu forutsetter i sine analyser fra Frankrike”. Ja, kanskje det. Men foreløpig gir ikke dette seg klart uttrykk i de sammenlignende studiene av kulturbruk i Europa som SSB har vært med på. Alt i alt er det lite holdepunkt i dette materialet for å hevde at Norge skiller seg sterkt ut fra andre land når det gjelder sosial ulikhet og kulturaktiviteter. Vi er kanskje mer egalitære i *holdninger* enn i *adferd*? Men slike sammenlignende undersøkelser står overfor store metodiske utfordringer, så siste ord er ikke sagt.

Avsluttende diskusjon

Hva kan vi slutte av dette? Er det noen realisme i målsetningen om at «alle skal med»? Vi vet mye om utviklingen av sosiale forskjeller i nordmenns kulturbruk gjennom SSBs undersøkelser gjennom mange år. Men dessverre er det noen metodiske svakheter ved disse undersøkelsene som gjør det vanskelig å trekke entydige konklusjoner. SSB opererer ofte med for grove kategorier over kulturaktiviteter, slik at viktige skillelinjer i kulturbruk slipper unna. Med framveksten av nye digitale kulturtilbud og kreative industrier skjer det dessuten store endringer i folks kulturaktivitetsmønster, som SSB har hatt vansker med å fange opp. Men spørsmålet er om det ikke oppstår nye forskjeller mellom «høy» og «lav» også på disse arenaene?

Hvis vi skal oppsummere SSBs undersøkelser av kulturbruk – sammenholdt med annen forskning – kan konklusjonen bli omtrent slik: *Det er fortsatt solid empirisk dekning for å fastslå at nordmenns kulturbruk i høy grad er systematisk differensiert etter sosiale bakgrunnsfaktorer, særlig ut ifra utdanningsnivå, yrkesstatus, alder og bosted, men også ut ifra kjønn. Det er ingen generell tendens til at disse forskjellene forsvinner, selv om det har skjedd og skjer viktige endringer på enkelte kulturbruksområder og innenfor enkelte sosiale*

sjikt. Det betyr også at målsetningen om at «alle skal med» framstår som nokså urealistisk, bortsett fra to unntak: (1) Man kan formidle kulturtilbud til *alle* på arenaer der *alle* er til stede – uten at de uttrykkelig har oppsøkt tilbudet – som med Den kulturelle skolesekken. Men det er usikkert hvor mye tiltak som DKS har å si for de sosiale kulturskillene på lengre sikt, det vil si når ungene er ferdige med skolegangen. (2) Man kan dessuten utvide forståelsen av hva som er et kulturgode til å omfatte alle de kulturtilbud folk flest etterspør – altså både amatør- og massekultur – slik man mer eller mindre gjorde under «den nye kulturpolitikken» på 1970-tallet. I begge disse tilfellene gir det mening å si at «alle skal med».

Men det var neppe bare med slike retoriske kunstgrep at de kulturpolitiske pionerene ville demokratisere kulturen. Forskningen er nokså entydig på at den klassiske målsetningen om demokratisering av kulturen til alle har mislyktes. Men betyr dette at målsetningen helt må forkastes? Det syns jeg er en forhastet konklusjon, som man slett ikke med nødvendighet kan trekke av forskningen. Forskning er per definisjon flertydig og usikker. Kulturpolitikkerne må selv ta ansvar for sine politiske valg. De kan ikke lene seg fullt og helt på forskningen i dette spørsmålet. Og om full demokratisering av kulturen til *alle* ikke har lyktes, er det likevel *mange*, som ikke har vokst opp i kulturelt møblerte hjem, som har hatt glede av offentlige kulturdemokratiseringstiltak. Om ikke *alle*, så har iallfall *mange*, fått vakt en musikkinteresse gjennom kulturskolen eller en teaterinteresse gjennom Skolesekken. Og det er da noe? Kanskje en slik mer nøktern kulturdemokratiseringspolitikk fortsatt er verdt å etterstrebe?